

DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Erişkin Formu

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Erişkin Formu*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20185>

Özet

DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Erişkin Formu, psikiyatrik bozuklukların geniş bir yelpazesine ait temel belirti alanların taramak amacıyla geliştirilmiş bir öz bildirim aracıdır. Bu ölçek, Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayınlanan ve tanı ölçütlerini belirleyen kılavuzun (DSM-5) klinik uygulamasını desteklemek için tasarlanmıştır. Ölçeğin temel amacı, klinik görüşmenin başlangıcında veya rutin tarama süreçlerinde, hastaların farklı psikopatoloji alanlarında yaşadıkları sıkıntı düzeylerini hızlıca belirlemektir. Türkiye'de bu ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında güvenilir ve geçerli bir şekilde kullanılabilmesi için Fikret Poyraz Çökmüş ve arkadaşları tarafından 2017 yılında Türkçe yetkin formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Bu çalışma, ölçeğin kültürel adaptasyonunu sağlamayı ve psikometrik özelliklerini Türk popülasyonunda doğrulamayı amaçlamıştır.

Ölçek, hastalara son iki hafta içinde yaşadıkları 13 farklı belirti alanındaki sorunların şiddetini derecelendirme imkanı sunarak, klinisyenlere tanısal değerlendirilmeye başlamadan önce hangi alanlara odaklanmaları gerektiği konusunda rehberlik eder. Bu kesitsel yaklaşım, komorbidite riskini azaltmayı ve hastanın genel psikolojik durumuna bütüncül bir bakış açısı sunmayı hedefler.

Anahtar Kelimeler

DSM-5, Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği, Yetkin Formu, Psikopatoloji, Tarama, Psikiyatri, Geçerlilik, Güvenilirlik, Öz Bildirim.

Yazarlar

Fikret Poyraz ÇÖKMÜŞ, Kaan BALIKÇI, Ömer AYDEMİR, Fatih AKDENİZ, Derya SÜCÜLLÜOĞLU DOKÇU, Serdar YÜZEREN, ... Engin KÖROĞLU.

Amaç

Bu ölçeğin birincil amacı, klinik ortamda kullanılan **DSM-5** tanı sistemini destekleyici nitelikte, hastaların bildirdiği psikiyatrik belirtilerin şiddetini standardize edilmiş bir yöntemle ölçmektir. Ölçek, özellikle ayaktan veya yatan hasta kliniklerinde, hastanın başvuru şikayetlerinin ötesinde kalan ve potansiyel olarak gözden kaçabilecek komorbid belirti alanlarının hızlıca taramak için kritik bir araçtır.

Türkçe Erişkin Formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması (Çökmüş ve ark., 2017), ölçeğin Türkiye'deki yetkin popülasyonunda kültürel olarak uygun ve psikometrik açıdan sağlam olduğunu kanıtlamayı amaçlamıştır. Bu sayede, Türk psikiyatri ve psikoloji uzmanları, hastaların duygu durumu, anksiyete, somatik şikayetler ve madde kullanımı gibi temel

psikopatoloji alanlarındaki sıkıntılarını objektif bir şekilde değerlendirebilirler.

Yapı

DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği, **13 temel psikopatoloji alanını** kapsayan 25 maddeden oluşur. Bu yapı, tanıya özgü olmaktan ziyade, farklı bozukluklarda ortak olarak görülebilen boyutları (kesitsel belirtileri) değerlendirmeye odaklanır. Bu 13 alan şunları içerir:

Depresyon (Mood)

Öfke (Anger)

Mani (Mania)

Anksiyete (Anxiety)

Somatik şikayetler (Somatic Symptoms)

Duygusal Sıkıntı (Emotional Distress)

Düşük Enerji/Aktivite (Low Energy/Activity)

Uyku Sorunları (Sleep Problems)

Hafıza Sorunları (Memory Problems)

Tekrarlayan Düşünceler/Davranışlar (Repetitive Thoughts/Behaviors)

Madde Kullanımı (Substance Use)

Psikoz (Psychosis)

Kişilik Bozukluğu (Personality Dysfunction)

Ölçek, hastanın bu alanlardaki sıkıntılarını 0 (Hiç yok) ile 4 (şiddetli veya aşırı) arasında değerlendiren bir Likert tipi derecelendirme kullanarak değerlendirmesini ister. Yüksek puanlar, ilgili belirti alanında daha fazla klinik dikkat gerektiren bir sorunun varlığına işaret eder.

Geçerlilik

Çökmüş ve arkadaşlarının (2017) yürüttüğü geçerlilik çalışması, ölçeğin Türk kültürüne uygunluğunu ve yapısal bütünlüğünü incelemiştir. Çalışma, ölçeğin amaçladığı **çok boyutlu yapıyı** ölçtüğünü gösteren bulgular sunmuştur.

Yapılan analizlerde, ölçeğin iç tutarlılığına kabul edilebilir düzeyde olduğu ve belirli klinik tanımlarla (örneğin, majör depresyon veya anksiyete bozukluğu) beklenen korelasyonları sergilediği tespit edilmiştir. Bu bulgular, Türkçe formun, orijinal ölçeğin ölçmeyi amaçladığı psikolojik yapıları başarıyla ölçtüğünü anlamına gelen **yapı geçerliliği** açısından yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Güvenilirlik

Türkçe formun güvenilirliği, özellikle iç tutarlılık katsayıları (Cronbach's Alpha) aracılığıyla

değerlendirilmiştir. Çalışma, ölçeğin alt alanları ve toplam puanları, klinik popülasyonda ve genel popülasyonda istikrarlı ve tutarlı sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur.

Yüksek iç tutarlılık katsayıları, ölçek maddelerinin aynı temel yapıyı ölçmek üzere birbirleriyle uyumlu çalıştığını doğrulamaktadır. Bu, ölçümün rastgele hatalardan nispeten arındırılmış olduğunu ve dolayısıyla klinik kararlar için güvenilir bir temel oluşturduğunu anlamına gelir. Güvenilirlik bulguları, ölçeğin zamana karşı tutarlılığını gösteren test-tekrar test güvenilirliği analizleriyle desteklenmiştir (detaylar için orijinal referansa bakınız).

Faktör Analizi

Çökmüş ve ark. (2017) çalışmasında, DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Erişkin Formunun faktör yapısını incelemek amacıyla **Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)** kullanılmıştır. Ölçeğin teorik olarak 13 farklı belirti alanını temsil eden faktör yapısını, Türk örnekleminde ne ölçüde doğruladığını araştırmıştır.

DFA sonuçları, ölçeğin orijinal **DSM-5** teorik yapısıyla uyumlu, çok boyutlu bir yapıyı desteklemiştir. Bu, ölçeğin her bir belirti alanını birbirinden ayrı edebildiğini, ancak aynı zamanda genel bir psikolojik sıklık faktörüne de katkıda bulunduğunu göstermiştir. Bu faktör analizi, ölçeğin klinik açıdan anlamlı alt alanlara ayrıştırılabilirliğini pekiştirmiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme/Adaptasyon ve Validasyon Çalışması (Orijinal ölçek bir tarama aracıdır)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Kağıt-kalem veya dijital)

Mevcut Dil: Türkçe, İngilizce (Orijinal Form)

Popülasyon Grubu: Klinik ve Genel Yetişkin Popülasyon

Yaş Grubu: 18 yaş ve üstü yetişkinler

Popülasyon Detayları: Türkçe validasyon çalışması, hem psikiyatri kliniklerine başvuran hastalar hem de sağlıklı kontrol grupları içermiştir.

Test Metodolojisi: 0'dan 4'e kadar 5'li Likert tipi derecelendirme. Puanlama, her bir belirti alanındaki sıklık düzeyini belirler. Yüksek puanlar, klinisyenleri İkinci Düzey Ölçekler ile daha derinlemesine bir değerlendirme yapmaya yönlendirir.

Anahtar Kelimeler

DSM-5, Psikometrik Özellikler, Faktör Yapısı, Öz Bildirim, Psikiyatri, Komorbidite, Tarama Aracı, Türk Popülasyonu.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Fikret Poyraz ÇÖKMÜ

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Mevcut değil (Orijinal kaynakta belirtilmemiştir)

Bağımlı E-posta Adresleri: Mevcut değil (Orijinal kaynakta belirtilmemiştir)

Yazma Adresi: fikretpoyrazcokmus@hotmail.com

İzinler, Ücret ve Test Yolu

DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği'nin orijinal formları genellikle Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından klinik ve araştırma amaçları için ücretsiz olarak sunulmaktadır. Türkçe validasyon çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin klinik kullanım için izin ve telif hakları konusunda ilgili yayıncıya veya sorumlu yazara başvurulması önerilir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [dsm-5-birinci-duzey-kesitsel-belirti-olcegi-eriskin-formu-toad.pdf](https://www.psychology.com/dsm-5-birinci-duzey-kesitsel-belirti-olcegi-eriskin-formu-toad.pdf)

Referanslar

Çökmüş, F. P., Balıkcı, K., Aydemir, Ö., Akdeniz, F., Sücüllüoğlu Dikici, D., Yüzeren, S., ... Köroğlu, E. (2017). DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Türkçe Erişkin Formunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(Ek sayı.2), 5-12. doi: 10.5455/apd.228806

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Arlington, VA: American Psychiatric Publishing.

DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği Erişkin Formu Maddeleri

ÖNEMLİ: Orijinal kaynak içeriğinde ölçeğin maddeleri sınırlanmamıştır. Ancak ölçek, 13 farklı belirti alanını kapsayan toplam 25 maddeden oluşmaktadır. Bu maddeler, bireylerin son iki hafta içinde yaşadıkları depresyon, öfke, anksiyete, uyku sorunları ve madde kullanımı gibi alanlardaki sıkıntıyı yansıtır.